

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület;
Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár, szerkeszti: dr. Arató Antal

Vén Zoltán rézmetszete C₂, C₅, op. 283

Tartalom:

Dr. Soós Imre: Vén Zoltán művészete

Kiállítások

Arató Antal: A mohácsi pályázatról

Kovács Orsolya: Mohács az ex libriseken

Műhely

Dr. Drahos István: Védő szavak az ál-exlibrisért

Dr. Soós Imre: A négy évszak, szőlős-boros ex libriseken

HÍREK

SZEMLE

Kiadványok

Melléklet

Vén Zoltán kisgrafikai alkotásjegyzéke

VÉN ZOLTÁN MŰVÉSZETE

Napjainkban, amikor társadalmunk a rendszerváltás gyötrelmesen nehéz hónapjait éli, európaiságunk megvalósulása csupán távoli reménynek tűnik. Ezért kell bizalommal kísérnünk minden olyan erőfeszítést, mely újjászülető országunknak Európába való eljutását segíti. Talán nem tűnik sze-

rénytelenségnek, ha megemlítjük, hogy a magyar kisgrafika ihletett művészei már az elmúlt évtizedek során is ezen munkálkodtak. Ilyen kultúrdiplomáciai szolgálatot teljesít közel két évtized óta Vén Zoltán grafikusművész is, magas színvonalú, Európa-szerte megbecsült grafikaival.

A most 50 esztendő művész jelentős életművet mondhat máris magáénak. A túlnyomórészt rézmetszet-technikával készült kisgrafikáinak száma megközelíti a 300-at. Hazai és nemzetközi pályázatokon több előkelő helyet vívott ki magának. Európa számos nagy exlibris-gyűjtője tüntette őt ki rokonszenvével, barátságával. Részükre készült lapjai a világ nagy gyűjteményeibe kerültek s azokat a szakirodalom elismeréssel méltatja. Munkásságáról itthon összefoglaló méltatás eddig még nem jelent meg. Ez az írás ezt a hiányt igyekszik pótolni.

A KISGRAFIKA olvasói Vén Zoltánnal 1978-ban ismerkedhettek meg. Ebben az évben jelent meg bemutató írása,* melyben nemcsak önmagáról beszél, hanem igen szellemes, itt-ott ironikus véleményét is kifejti a kisgrafika-gyűjtés kényes kérdéseiről.

„1941. augusztus 14-én születtem bele Pesterzsébeten egy igazi kispolgári családba” – írja ebben származásának körülményeiről, majd megemlíti, hogy életének két további jelentős eseménye fiainak születése volt. „Sem előtte, sem azóta nem történt velem semmi különös.” A Képcsarnok 1985-ben megjelent *Művész életrajzok* című kiadványa azt közli róla, hogy iskolái után, 1967-től egy évtizeden át a Pénzjegynyomda tervező osztályán dolgozott, majd 5 évig az Állami Bábszínház műhelyeit vezette. Ez időben festett is, majd áttért a sokszorosított és alkalmazott grafikára. Neve főleg mint exlibris-művész vált ismertté. E szakmai méltatás szövegéhez még csak annyit tesszünk hozzá, hogy jelenleg „szabadúszó” és most már kizárólag a grafikának él.

A nyilvánosság számára készült első, mélynyomású kisgrafikáját, a Mátyás templomot ábrázoló újévi lapját (op. 11.) 1973-ban készítette. Első rézkarc-exlibrise ugyanakkor Réthy István nevére készült (op. 13.).

1976-ban nyeri el élete első kisgrafikai díját. A Pécsen megrendezett III. Országos Kisgrafika Találkozó alkalmából kiírt pályázaton rézmetszetét (op. 40.) az egyik fődíjjal jutalmazták. 1977-ben Keszthely város adott helyet a IV. Balatoni Kisgrafika Biennálénak. A kiállításra beérkezett 219 alkotás közül a SZOT díját Vén Zoltán nyeri el (op. 45.) lapjával. Még ugyanebben az évben a Pesterzsébeti Múzeum pályázattal egybekötött kisgrafikai kiállítást készített elő. A résztvevők három téma művészi megoldását választhatták. Ezek közül az egyik Ady Endre születésének 100. évfordulója volt. Ez alkalomra készíti el a *Vér és arany* című lapot (op. 47.), melyre a III. díjat kapja.

1981-ben kerül sor az V. Balatoni Kisgrafikai Biennáléra Keszthelyen. Az előző évben emlékeztek meg Európa-szerte a neves zeneszerző, Goldmark Károly születésének 150. évfordulójáról, így a pályázat a város szülőttére utaló grafika elkészítését kívánta meg a résztvevőktől. Harmincegy művész 154 alkotással vett részt a pályázaton, melynek két első díját Perei Zoltán és Vén Zoltán (op. 107.) nyeri el.

1981-ben résztvesz a bulgáriai Kazanlik város jubileumi pályázatán is. *Profán ikon* című lapjával (op. 183.) 16 ország művészei között első díjat nyer. Ugyanitt később még egy nemzetközi pályázaton vesz részt: ekkor érem-díjban részesítik. Csak sajnálni lehet, hogy a bolgár rendezők egyik alkalomról sem adtak ki katalógust, de még a nyertesekről sem készült nyomtatott dokumentáció s maga a művész az eredményről a televízió adásából értesült.

Vén Zoltán művészetének eddigi legnagyobb sikerei Olaszországhoz kapcsolódnak. 1983-ban pályázatot írtak ki itt a gyermekirodalom egyik népszerű alakjának, Pinocchiónak kisgrafikai megörökítésére, ugyanis ebben az évben emlékeztek meg Collodi gyermekregénye megjelenésének 100. évfordulójáról. A Pescia városban lefolyt nemes versengést nagy érdeklődés kísérte: 296 alkotótól mintegy 400 pályamű érkezett be. A 2 millió líra összegű, tekintélyes fődíjat rézmetszetével (op. 146.) a magyar művész érdemelte ki. Az előzményekről és a pályázat eredményéről az azt kiíró Mario de Fillippis tájékoztatta lapunk olvasóit.** A neves olasz vendégglós, gyűjtő, mecénás és könyvkiadó lelkesen emlékezik ebben azokra a felejthetetlen napokra, melyeket arezzói otthonában magyar vendégével, Vén Zoltánnal töltött. Az 1983. év még egy sikert hozott a művésznek. A belgiumi Sint Niklaas városban működő Exlibris-központ tudományos-fantasztikus könyvjegyekre meghirdetett pályázatán a mélynyomású művek kategóriájának díját nyeri el. Az ajkai Vértés Miklós nevére készült exlibris (op. 152.) népes mezőnyben aratott megérdemelt sikert, ugyanis a pályázatra 349 művésztől 1021

* Vén Zoltán önmagáról, a kisgrafikáról és a gyűjtésről. KISGRAFIKA 1978/2–3. sz. 25–29. l.

** KISGRAFIKA 1983/1–2. sz. 31. l.

Op. 236

Op. 224/b

Op. 284

ALKOHOLISME

DR.G.BLUM

Op. 277

alkotás érkezett. Megjegyezzük, hogy ez már a második sikere volt itt a művésznak, ugyanis két évvel korábban a *Fauna és Flóra* témakörben kiírt pályázaton kaktuszos ex librisével (op. 67.) a Bank Breda díját nyerte el.

Az 1984-es esztendő Itáliában az Etruszkok Éve volt. Cortona város ez alkalommal kiírt pályázatára másfél száz művésztől 400 lap érkezett. Lebonyolításában ismét a fáradhatatlan *Mario de Filippis* bábáskodott, aki Budapestre küldött levelében örömmel közölte, hogy a fődíjat „il nostro bravissimo Vén Zoltán” nyerte *Etruszk nap* című C2 lapjával (op. 180.) Az olasz rendezőség ezúttal is kitett magáért: a város által adományozott kitüntető díj átvétele után a művész fiával együtt egy héten át Cortona város vendége volt.

1986-ban a müncheni Dürer Házban állították ki a német mester munkásságára utaló exlibris-alkotásokat. Vén Zoltán két lapjával szerepelt ezen a kiállításon: a *dr. Lippóczy Miklós* (op. 195.) és a *dr. Boros Edit* (op. 194.) nevére készült ex libris-sel. Közülük az előbbi a pályázat 2. díját nyerte.

A külföldi díjak felsorolásában a lengyelországi Malbork várost kell még megemlítenünk. Exlibris-kultúrájáról híres múzeuma három alkalommal, legutóbb 1990-ban jutalmazta bronzplakettal a magyar művész alkotásait.

A művész által eddig elnyert 13 díj közül szólni kell még az 1987-ben, Tihanyban megrendezett IX. Balatoni Kisgrafika Biennálén a KBK által a legjobb ex libris jutalmazására kitűzött díjról. Az op. 220. számú díjnyertes rézmetszet egy holland gyűjtő számára készült és azon a madaraknak prédikáló Szent Ferenc látható, a Vén Zoltán grafikáira jellemző szeretetteljes humor tükrében.

A pályázatok, díjak terjedelmes felsorolása a teljesség kedvéért íródott, hiszen e cikk a művész bemutatását tűzte ki célul. Az alkotók megmérettetése ugyanis főként a pályázatokon történik, így ezek tükrében árnyaltabb képet kapnak munkásságukról a gyűjtők. Ezen túlmenően dokumentum-feladata is van ennek az írásnak: a kisgrafika történetének kutatói számára legalább egyszer össze kellett foglalni művésznünk sokat ígérő indulásának fontosabb állomásait. Ez annál inkább indokolt, mert ő maga – nem mindig helyeseltető szerénységével – nem sok gondot fordít önmaga dokumentálására, ellentétben azokkal a kollégákkal, akik egy-egy lépcsőházban kiakasztott képük szereplését kínos pontossággal tüntetik fel kollektív kiállításaik felsorolásában.

*

Vén Zoltán munkásságáról felvázolni kívánt képünk akkor lesz teljesebb, ha felidézzük néhány olyan cikket,

kiadványt is, mely művészetéről szól, vagy amelyben alkotásai szerepelnek. Ezek között az első helyen kell megemlíteni az úgynevezett FISAE évkönyvet. Az ebben való szereplés egy-egy művész számára az európai nyilvánosságot és az ennek megfelelő elismerést jelenti. Az Exlibris Egyesületek Nemzetközi Szövetsége – melynek rövidítése az előbbi mozaikszó – kétévenként rendezett kongresszusai alkalmával adja ki *Az exlibris művészei* című sorozat egy-egy kötetét. Az 1980-ban Linzben rendezett találkozóra megjelent V. kötetben* *Vén Zoltán* az exlibris-művészet olyan neves személyiségeivel szerepel együtt, mint az osztrák *Kislinger* és *Ranzoni* professzorok, az olasz *Leboroni*, a litván *Kisarauskas* vagy a cseh *Svengsbir*. A róla szóló ismertetést *dr. Semsey Andor* írta. A német és francia nyelvű méltatás a művész életpályájának felvázolása után kiemeli az általa alkalmazott grafikai technikák sokféleségét, motívumainak gazdagságát. Végül elismeréssel szól a mindig egyéni utakat járó művész fantáziájáról és a szinte minden alkotásán jelenlevő fanyar humorról. A gazdagon illusztrált kötet a művész 6 eredeti metszetét is tartalmazza.

Vén művészetéről szóló másik figyelemreméltó írás egy északolaszországi lap, az *ALTO ADIGE* 1988. december 30-i számában jelent meg. A cikket *Paoletto Ghezzi* írta, a címe: „Drámai felhívás érkezett Trentóba: Európaiak, tiltakozzatok!” A cikkíró elmondja, hogy néhány ottani gyűjtő megkapta a magyar művész 1989-re készített újranyomott lapját, melyen a megszokott, jókívánásokat tartalmazó PF (pour féliciter) lapoktól eltérően, megrázó kép látható. Egy páncélautó által ledöntéssel fenyegetett, öreg székelő kapu előtt iszonyatos összevisszaságban hevernek a nép kultúrájának fontosabb jelképei: templomtornyok, kopjafák, kidőlt útszéli kereszt és elnémult harang. A metszet jobb sarkában térdreborult, magábaroskadt leány imádkozik. A képmező alatti keretben angol nyelvű felirat olvasható. Ez Európa Romániában élő legnagyobb kisebbségeire, a több mint 2 milliós magyar és a 300 ezres szász népcsoport megmentésére hívja fel Európát a román diktátor által kitervelt „végső megoldás” előtt.

Az olasz lap a cikk mellett reprodukálja is művésznünk alkotását (op. 256.), melyet lapunk 1989/1–2. száma közölt. Az alkotó megindítóan emberi és az akkori időkben még igen bátor kiállításának megítélésénél a rézmetszet keletkezési időpontját nem szabad figyelmen kívül hagyni. 1988-at írtunk akkor, a pártállam nálunk már ugyan repedezett, de a szomszédzsarnok szavait még ütemes tapsorkán kísérte. A lap utóéletéről még annyit, hogy az később az Amerikai Magyar Szövetség *Életért kiáltunk* című rendezvényének plakátján és magán a találkozón is szerepelt.

Végül meg kell emlékeznünk még a művész munkásságának európai jelenlétét, népszerűségét jelző újabb eseményről is. 1991. januárjában a hollandiai Barm városban *Herbert Blokland* kiadásában megjelent T. S. Eliot verseskötete. Az Amerikában született, de Ang-

* EXLIBRIS-KÜNSTLER – ARTISTAS DE EX-LIBRIS, Volume 5. Kiad. Associacao portuguesa de Ex-Libris, 1980.

A lapok egyharmada magyar gyűjtők, intézmények részére készült, a többi mű tulajdonosa külföldi személy, így művészüket a magyar kultúra legeredményesebb exlibris-diplomatájának is tekinthetjük. Megbízói sorában Európa szinte valamennyi országa képviselve van: olyan neves gyűjtők őrzik, cserélik műveit, mint az osztrák Alma Petz és Premstaller, a német Blum, Meussgeier és Nechwatal, a finn Asikainen, a cseh Hruby, Opatrwy, Pavlik, a szlovák Pribys, a holland Haas, Muelmans és Zwiers. Utoljára, de a legnagyobb hangsúllyal említjük meg az Egyesült Államokban élő dr. Lippóczy Miklós nevét, aki részére a művész több ex librist készített s aki az Újvilágban a kisgrafika mellett kultúránk kimagasló népszerűsítője is.

Vén Zoltán kisgrafikai lapjainak témája olyan változatos, mint maga az élet. Témagazdagsága művészi fantáziájából következik. Ez a képzelőerő azonban szilárd alapokon nyugszik: az alkotó tájékozottságán, európai műveltségén, a világ kultúrájában, művészetében való jártasságán. Műveit egymás mellett szemlélve elbűvöl bennünket az azokból áradó, meggyőző történelmi hangulat – gondoljunk csak a *Csomajárók* című (op. 236.) rézmetszetre, mely a népi hiedelemvilág betegségelűző varázslatát idézi. A gótika világába vezeti a nézőt a lőcsei oltár elemeiből komponált ex librisével (op. 235.), ám hiteles kép valósul meg nála még olyan esetben is, mint amikor a japán megrendelő Dzsingisz kánt kívánja lapján viszontlátni (op. 265.). Vén művein az általános emberi vonások kapnak képi megfogalmazást s ezeken erényeinket, de főként hibáinkat ítéli meg gyakorta maró gúnnyal, mint teszi ezt alkoholelles lapján, a *Gernot Blum* részére készült metszeten (Op. 277.).

Művészünk első grafikáitól kezdve tanúságot tett arról, hogy vállalja korát s arról legsajátabb, egyéni véleményét mondja el. Megkapó példája ennek a *Nagy Imre* emlékére készült lapja (op. 279.), amelyről meg kell

említenünk, hogy az egy a kelet-európai rendszerváltozások államférfiaiáról készült sorozat egyik darabja. Egy holland gyűjtő e tárgyú lapjain még *Gorbacsov*, *Hável* és *Valesa* arcképe szerepel s azokat Európa más-más, neves grafikus készítette. Hasonlóképpen a történelem eseményeire reagál a berlini fal ledöntésének napjára emlékeztető, vegyes technikával

liában élt költőnek *A háromkirályok utazása* címmel összeállított, rendkívül ízléses kiadványát Európa legnevesebb grafikusai között Vén Zoltán is illusztrálta.

*

A művész kisgrafikai alkotásjegyzéke e cikk megírásakor 291 lap adatait tartalmazza. Ezek mintegy 80%-a rézmetszet (C2), a többi rézkarc (C3), foltmaratás (C5) vagy linómetszet (X3).

készült metszete is (op. 284.), mely a fal „szebvik” oldaláról nézve mond ítéletet a múltból, cseppet sem eszményítve a jelen megoldandó kérdéseit.

Igen elkoptatott szóvirág már annak ismétlése, hogy a stílus az ember. Vén Zoltán művészi kifejezőmódjáról azonban túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy immár kiteljesedett életműve a mai kisgrafikában teljesen egyéni hangot jelent. Szellemi őseinek, példaképének Rékassy Csabát tekinti. Op. 261. sz. alkotását az alkotóereje teljében elhunyt mester emlékének szentelte. Egyik- másik lapján tudatosan követi Rékassy stílusát, mint azt a *Museo del Vino* (op. 225/b.) lap is mutatja. Még e cikket megelőző beszélgetések során is elmondta, milyen megtiszteltetésnek tekintette, amikor évekkel ezelőtt a KBK által összeállított *Humor a kisgrafikában* c. kiállításon Rékassy Csaba és Gácsi Mihály műveinek társaságában lapjait bemutatták. Azóta munkássága igazolta, hogy egy vérbeli művész számára a példaképek arra valók, hogy idővel függetlenítsék magát tőlük.

A KISGRAFIKA eddigi évfolyamai Vén Zoltánnak mintegy 40 alkotását reprodukálták ugyan, mégis stílusának néhány sajátosságáról e helyen is meg kell

emlékeznünk, hiszen műveit itthon kevésbé ismerik. A sorozatban „képecskéket” gyártó kollégákkal szemben ő nem ismétli önmagát, lapjai nem hasonlítanak egymásra. Új forma, eltérő komponálási mód jellemző minden alkotására. Ezeken nem ritka a meghökkentő képzettársítás sem, mint pl. amikor az egyháztudósként ismert Szent Jeromos gondolatait írógéppel veti papírra. Az *Ex libris Öreganyám* (op. 20.) lapot joggal tekinthetjük a pop art első jelentkezésének a kisgrafikában, hiszen a csipketerítőt horgoló anyóka elé e kézimunka teljesen valószerű képét metszette a művész a lemezbe, követve e modern művészeti irányzat egyik olyan módszerét, amikor populáris (köznap) tárgyak meghökkentő beillesztése teszi hatásosabbá a mondanivalót. Hasonlóan meglepi a nézőt a Szt. Kristófot ábrázoló lap elemeinek párosításával (op. 286.). A hagyomány szerint a szent óriási termetével csak arcának csúnyasága vetekedett. A kis Jézus is eltörpül a képmezőben, melynek reneszánsz keretén a szentet megkísértő, de általa megtérített hölgyek hevernek. A latin nyelvű, gótikus felirat megnyugtatója a szemlélőt: amely napon a szent arcára néz, már nem halhat rossz halállal. (Ez utóbbi gondolat persze úgy

Op. 286

Op. 265

is értelmezhető, hogy a szent férfiú csúnyaságánál még a halál is szebb...)

A képelemek megszokottól eltérő kapcsolásáról szólva humorának leglényegesebb elemére tapintotunk. Kitűnő példája ennek az op. 49. számú, *Hogyan készül a mágnáspalancsinta?* című rézmetszet, melyen egy közönséges „sparherd” mellett főpapi ornátust viselő úr tevékenykedik. A játékosan csoportosított képelemeket néha szójáték-szerű felirat is kíséri. Ilyen telitalálat volt a Goldmark lapon e névnek az arany-pénzen (Gold-Mark) való szerepeltetése. Egymásik lapon (op. 104.) a gyűjtő neve, mint körözött személyé szerepel – természetesen a megrendelő beleegyezésével. Nagyritkán olyan eset is előfordult, hogy a művész leleményei, ötletei célt tévesztettek s a kívánt hatás helyett nemcsak az érintettekben, hanem a kívüllálók részéről is ellenérzés jelentkezett. (Ezt nevezi a jog aberratio ictus-nak, amikor a jószándékkal végzett cselekedetnek nem várt hatása mutatkozik.) Ilyen volt az egykori oxfordi mappa vihart kiváltó lapja s nem kísérte helyeslés a Szent Korona rézmetszetén történt szerepeltetésének módját sem. Ez ügyekben az alkotó mentségére szolgáljon itt az a gondolata, mely ékes betűkkel írva műterme falán is olvasható:

NEMCSAK NEKED, NEKEM IS JOGOM VAN
HÜLYESÉGEKET MONDANI

Ha már kitérőt tettünk a művész egy gondolatának idézésével, tanulságos lesz az említett helyről még egy mondat átvétele:

MINDEN KRITIKUS AZT HISZI,
HOGY A BÍRÁLAT JOGA KORLÁTLAN,
MINDEN MŰVÉSZ AZT,
HOGY BÍRÁLÓJA KORLÁTOLT.

Végezetül alkotásainak nemzeti jellegére kívánnuk rámutatni. Ez főként szellemi életünk nagyjai és a magyar múlt emlékei iránti tiszteletében, megbecsülésében mutatkozik meg. Példaként a *Szanka Rózsa* részére készült, viszonylag nagyméretű ex librisét idézzük, melynek képét eredeti nagyságban közöljük (op. 283.). A rézmetszet és foltmaratás technikával készült mű alaphangját Buda egykori ábrázolása adja meg, melybe szellemesen illesztette be a művész a Mátyás templom megmaradt legrégebbi oszlopfőjének biblia-mutató figuráit. A kép súlypontja a budavári gótikus szoborlelet gyönyörű lovagfeje, melynek hatását a két oldalán elhelyezett, reneszánsz öltözetű polgár és polgárnő légies alakja fokozza. A történeti korok iránti érzéknek és a bravuros metszőtechnikának egyaránt ékes bizonyossága e lap, melyet – gondoljuk meg – a formák *tükörképének* lemezbe karolásával kellett a művésznek megalkotnia!

*

A magyar művészeti életben az érdeklődő közönség legalább négy *Vén* művésznévvel találkozhat. Köztük a legidősebb, a kedves Vén Emilió festőművész már a budafoki temetőben alussza örök álmát. Egy kerámikusnő és egy népművész névrokona még Vén Zoltánnak. Őt, mint „az exlibriszes Vént” ismeri a szakma s tegyük hozzá: művészünk büszkén vállalja is ezt a megtisztelő jelzőt. Megalapozott szakmai tudása, kiteljesedett s csak reá jellemző életműve, az exlibris-pályázatok tucatnyi díja s a világból feléje irányuló rokonszenv és megbecsülés ezt teljességgel indokolja is.

Ötvenedik születésnapja alkalmából a következő 50 évre a megkezdett út folytatását kívánjuk.

Dr. Soós Imre

Op. 257

KIÁLLÍTÁSOK

A mohácsi pályázatról

Ez év februárjában mutatták be a Mohácsi Jenő Városi Könyvtárban a *Mohács az ex libriseken* című, a helybeli vagy Mohácsról elszármazott grafikusművészek, rajztanárok, amatőr alkotók részére meghirdetett pályázatra beküldött legjobb munkákat. A pályázati felhívás eredményes volt: a zsűri 35 pályázó 105 kisgrafikája közül 12 alkotó 35 munkáját találta érdemesnek a bemutatásra.

A többnyire fiatal pályázók nemcsak ismerkedtek az ex libris kifejezési lehetőségeivel, hanem többnyire sikeresen alkalmazták is azokat. Mindez persze nem vonatkozik a lapjairól már ismert, s az első díj mellett további díjakat is elnyerő *Bosnyák Mihály* kisgrafikáira, ám nyugodtan elmondhatjuk, hogy a bemutatott alkotók közül sok esetben kisgrafikával először jelentkező pályázók lapjain is több eredeti megoldással találkozunk. Annak ellenére, hogy a pályázók (a pályaműveknek a városhoz, a Dunához, a környező tájhoz, a történelmi múlthoz, a néprajzi-nemzetiségi hagyományokhoz kellett kötődniük) nehezen szakadtak el a meghirdetett témák illusztratív megközelítésének lehetőségétől s kevésbé vállalkoztak azok értelmezésére. (Mindez persze jelenkori exlibris-művészetünknek – a hagyományokból is táplálkozó – egyik legnehezebben megközelíthető kérdése.) Ám hogy a tárlat joggal túlmutat – s további reményeket is kelt – egy helyi érdekű pályázat és kiállítás hatókörén, azt jól jelzi a díjazott alkotók – *Bosnyák Mihály*, *Szigeti András*, *Bari Katalin*, *Csáki Beáta*, *Bogdán Zoltán* és *Horváth Erzsébet* – grafikáiból összeállított mappa. Amely a Duna menti országok grafikusművészeinek és exlibris-gyűjtőinek a nemzetközi találkozására jelent

meg; méltó a rangos rendezvényhez és ezekben az írásos időkben mint kiadói vállalkozás is különös figyelmet érdemel.

A 12 lapot (rézkarcok, akvarellek, tollrajzok, linó- és műanyagmetszetek reprodukcióit) tartalmazó mappa – készült a Pécsi Szikra Nyomda mohácsi telepén – nyomdai előállítás kifogástalan, s ezt mondhatjuk el *Szökőcs Béla* gondos szerkesztői munkájáról is. A kiadványhoz, amely 12 000 (!) példányban jelent meg, *Kuti István*, a város polgármestere írt értő előszót, de az érdeklődők *Kovács Orsolya* művészettörténésznek a pályázatot elemző-értékelő szövegével is szembesíthetik a bemutatott lapokat. (A következőkben – némileg rövidítve – közöljük ezt az általános megállapításaiban is tanulságos elemzést.)

Végezetül szólnunk kell a pályázat és a kiállítás lelkes szervezőjéről, menedzseréről, *Szökőcs Béláról*, akinek múlhatatlan érdemei vannak, hogy a kisgrafika a városban valósággal közügy lett. Ezzel összefüggő pedagógusi, ismeretterjesztő munkájára jellemző, hogy a kiállításhoz az ex librisről egy, a grafikai megoldásában is egyéni hangvételű tájékoztatót készített, a tárlaton (jól népszerűsítve a sokszorosító eljárásokat) bemutatta a metszés és nyomtatás eszközeit, szakirodalmát, a helyi lapban *Ex libris. Az ember énjének tömör megismerését* címmel cikket írt stb. Lelkesültsége, igyekezete termékeny talajra hullott.

Bízunk benne, hogy további munkájának az eredményeként újabb híreket közölhetünk majd a kisgrafika mohácsi „csatanyeréséről”.

Arató Antal

Ex Libris

Koloe Mihály

Szigeti András akvarellje

Bogdán Zoltán tollrajza P1

VÉN ZOLTÁN GRAFIKUSMŰVÉSZ ALKOTÁSJEGYZÉKE

E jegyzék a művész kisgrafikáinak (E=ex libris, A=alkalmi grafika) felsorolását tartalmazza 1991. május ha-
váig bezárólag. A szöveges rész első oszlopában a lap tulajdonosának neve szerepel, a következőben a lap té-
mája, szövege stb. Az utolsó rovatban az alkalmazott technika olvasható: C2=rézmetset, C3=rézkarc, C5=folt-
marás, P1=vonalas klisé, P7=ofszet, X3=linómetszet. A kitöltetlen sorral szereplő néhány Op. szám még meg-
határozásra vár.

Op.

1.	E Vén, 1960.	Bagoly, Miki egér	P7	51.	E Katona Gábor	Boszorkánykártya	C2, C5
2.	A BUÉK VÉNÉK, 1969	Modell	C3	52.	E Rosdolsky	Kulcslyuk	C2
3.				53.	A Apám halálára	Utolsó utazás	C3, C5
4.	A P. F. 1970.		C3	54.	A P. F. Pedersen, 1978.	Lopós (hébéres) férfi	C2, C3
5.	A BUÉK SÁNDOR			55.	A P. F. 1978.	Marionett	C2, C3
	FAMILY	Malac	C3	56.	A	Holló László	C3, C5
6.	A Radnai Gábor megérkezett		C3	57.	A	Hídi vásár	C2
7.	A Nyugdíjba vonulásom alkalmából (Michelangelo)			58.	E Leo Arras	Halászbástya	C2
8.	A P. F. 1972.			59.	E Pedersen	Apollo és Daphne	C3
9.	A Párizsi képeslap	Notre Dame-szörny- alakok	C2, C5	60.	E Szentesi Flórián	Ha a nagymamám angol királynő lett volna...	C2, C3
10.	A 10 éves a Normafa segélyhely		C5	61.	E Lenkey István	Vizsoly	C3
11.	A BUÉK 1972.			62.	E Kovács József	Busók	C3
	Magyar Vöröskereszt	Vigadó tér	C3	63.	A Fabio Schaub	Pályázat	C2
12.	A P. F. 1973.	Mátyás templom	C2	64.	A Luganói Exlibris Találkozó		C2
13.	E Réthy István	Azték ülő szobor	C3	65.	A Lukács evangéliuma: Ha elveszik a felső ruhátat...		C3
14.	A	Prometea	C2	66.	E Rugale Podvin	Címer	C2
15.	A In memoriam Berda József		vegyestech.	67.	E Rosdolsky	Kaktusz	C3+dombor.
16.	E G. Tasca	Vízililiom	C5	68.	A P. F. Gulyás Mihály	Vörösberényi templom	C3
17.	A Balatoni anix 1973		C5, C3	69.	A P. F. 1979.	Diótörő	C3
18.	E V. Zsolt könyve	Kisfiú mesekönyvet rág	C3	70.	A	Hatszázhusz forint	C2
19.	A	Redout	C2	71.	E Marci könyve		C3
20.	E Ex libris Öreganyám		C3	72.	A	Nyilvántartó lap	C2, C3
21.	E	Géza	C2	73.	E Gombos László	Mona Lisa	C3
22.	E	Bled I.	C2	74.	E Pedersen	Apollo és Daphne	C2, C3
23.	E	Bled II. Bulgakov	C2	75.	E Pedersen	Hátakt, florentin kalap	C5
24.	E	Dürer: Krisztus a keresztben	C2	76.	E Kelemen Béla	A lelet	vegyestech.
25.	A	Párizsi anix	C2, C5	77.	E Szentesi Flórián	Minilibr.	C2
26.	E Pittmanné Mikó Ildikó	Toporci Madonna, 1974	C3	78.	A	Kiállítási meghívó	X3
27.	A	Címünk megváltozott		79.	A	20 éves vagyok	X3
28.	A P. F. 1974.	Betlehemesek	C2, C3	80.	A	20 éves a KBK	P1
29.	E Gulyás Mihály	Ez volt a rend...	C2, C3, C5	81.	A 20 éves a KBK		X3
30.	E Gulyás Mihály	Dózsa	C3	82.	A	Családi címer	C2
31.	A Húsvéti lap	Dürer: Nyúl	C3	83.	A	A rege. Kecse tündérrel	X3
32.	E G. Tasca	Sziszfusz	C3+dombor.	84.	A	Fürdőző gyerekek	X3
33.	E Gulyás Mihály	Ejtőernyős	C2	85.	E Mario Mota Miranda	Gyökerek	C3
34.	E Almeida	A diadalmas Don Quijote	C2, C5	86.	A	Keresztrefeszítés után	C2, C3
35.	A P. F. 1976. Vénék	Egregyi templom	C3, C5	87.	A	Móló	C2, C3
36.	A	Csipkefüggöny	C5	88.	E Semsey Andor		C3, C5
37.	A Húsvéti üdvözlét	Palánknál	C3	89.	E Lido di Jesolo	Stégek	C2
38.	E Katona Gábor	Odisszeusz a nudisták...	C2, C5	90.	A Nemzetközi Gyermekév	Ne löjj rá!	C2
39.	A Tájkép	A Dráva Dráva- szabolcsnál	C3, C5	91.	A	Christophorus lap	X3
40.	A Emléklap	KBK pécsi találkozó	C2, C5	92.	E Lippóczy Miklós	A csók	C3, C5
41.	E Gulyás Mihály	Geometriai könyveim- ből	C3, C5	93.	A P. F. 1980.	Örök tavasz	C3, C5
42.	A P. F. 1977.	Fa	C3	94.	A Újévi köszöntő	Önarckép	X3
43.	E Paul Pfister	Szent Pál, holló	C2, C3, C5	95.	A	Favágó	C2, C3
44.	E Gulyás Csilla könyve		C3	96.	E Rugale	Madame Récamier	C2
45.				97.	E Liliana Zennaro	Velencei karnevál	C2
46.	A	Konzuli útlelél	vegyes t.	98.	E Dr. Albuquerque	Afrikai álarc	vegyestech.
47.	A Ady: Vér és arany	Pénz és Ady	C3	99.	E Dr. Premstaller	Egyszarvú	C3
48.	A	Ady és Léda	C3, C5	100.	E Dr. Lenkey István	Tompa Mihály	C3
49.	A Hogyan készül a mágnespalancsinta?		C2	101.	E G. Meussgeier	Rakétaelhárító...	C2
50.	E M. Rugale	Címer	C2	102.	E Dr. A. Lerperger	Faun mit Flóte	vegyestech.
				103.	E Ex mumismaticis W. Humplstötter, H.	Arckép, hegedűvel	C2, C3

104. A	Pedersen	Wanted Pedersen	C3	158. E	Dr. Inge Nechwatal	Cranach: Margaret Luther	C3
105. E	Dr. Katona Gábor	Kenta úr és Lapidáné	C3, C5	159. E	Gon Jansen	Venezia	C2, C3
106. E	G. Meussgeier	Cranach grotesque	C2	160. E	Georg Meussgeier	Karta	C3, C5
107. A	Ein Mark, zwei Mark, Goldmark	Pályázat I.	C3	161. A	Günther Bremen antikvar.	Iniciálé	C2
108. A	Halmágyi Juditka	Sába királynéja, pály. II.	vegyestech.	162. E	Szanka Rózsa	Vörösmarty: Gondolatok...	C2
109. E	Alma Petz	Bacchus	C2	163. E	Ebergényi Tibor	Madách: Tragédia	C2, C5
110. E	Dr. Gulyás Mihály	Háromkirályok	C3	164. E	Marieke Haas	Eine Kleine Nachtmusik	C2, C3
111.				165. A	Dr. Virágh Zoltán	Tompa László emlékére	C3
112. A	P. F. 1981.	Magyar asztronauta	C2	166. E	Mario de Filippis	Három Grácia	C2
113. A		Verbung: Táncoló figurák	C2	167. A	P. F. Lenkey	Három királyok	C2
114. A		Calvin tér	C2	168. E	Josef Hruby	Karlsteini Apokalipszis	C3
115. E	JHA Jansen	Krisztus-kéz pillangóval	C3, C5	169. A	P. F. 1984.	Bocca della Verita	C3, C5
116. A	Lenkey Klára	Ballagási emléklap	C5	170. E	Boros Edit	Mária szobor, Veszprém	C2
117. E	Prof. Gaetano dell Olio	Idol	vegyestech.	171. E	Lars C. Stolt	Sex libris	C3, C5
118. E	Szigetiné Magyar Mária	Nézz drágám kincsemre	C5	172. E	Dr. Enzo Pellai	Barocci: S. Familia	C2, C3
119. E	Jef Arras	Bartók: Fából faragott...	C3	173. E	G. Meussgeier	Akt, földmérő	C2, C5
120. E	Platz	Bartók: Kékszakállú: Judit a hetedik kapu előtt	C3, C5	174. E	Alma Petz	Nofretete	C2
121. E	Iz knigi Jordanka Miteva	Profán ikon	C3, C5	175. E	Ebergényi Tibor	Michelangelo: A Nap teremtmése Felirat: „Az ex libris a képzőművészet epigrammája” (Ebergényi)	C2
122. E	Mönchengladbach	Városrészlet	C5	176. E	Dr. Demény Katalin	Falstaff	C2, C5
123. E	N. Nechwatal	Ajtó	C2, C3, C5	177. E	Dr. Hermann Wiese	Vanitas	C2
124. A		Érettségi találkozóra	C3	178. E	Dr. Nechwatal	I. M. Wagner	C2
125. E	Lubinesis M.	Montecassino	C3, C5	179. E	Dr. Lippóczy Miklós	Bacchánsnő (Ceres)	C2
126. A		Debreceni nagytemplom I.	C2	180. A	Pályázat, Cortona	Etruszk nap, tájjal	C2
127. A		Debreceni nagytemplom II.	C2	181. A	Pályázat, Cortona	Etruszk szobor, szék	C3
128. E	Alma Petz	Almaág	C3	182. E	Bruijn	Mérleg, rák	C2
129. A		Curriculum vitae	C2	183. E	Jansen	Kazanlik, ikon	C3
130. A	Posta Magnani	Portrék: Zennaro, Cicero, Marco Polo	C2	184. E	Ermonne Haas	Gordonka	C3
131. E	R. Pribys (Przsibis)	J. Jesenius	C2	185. E	Dr. Katona Gábor	Ady: Röpülj hajóm...	C2, C3
132. E	R. Nechwatal	Suum cuique	C2	186. E	Ilyés István	Vén cigány	C2
133. E	Enzo Pellai	Manzoniana	C2	187. E	Kőrösi Lajos	Nagy Balogh János	C3
134. E	Boros Edit	Bakancsok	C3, C5	188. A		S. Béla emlékére	C2, C3
135. E	Pittmann László	In memoriam P. K.	C3, C2, C5	189. A	PályázatBormio, Sf Világban.		C2
136. E	Rhebergen	Népviséletek	C2	190. E	Dr. Enzo Pellai	St. Borromeo	C2, C3, C5
137. E	Rosdolsky	Szirén	C2	191. E	Marieke Haas	Passiójelenet	C2
138. E	Marie Rose de Langhe Theunis:	Pergamoni oltár		192. A	BUÉK. 1985.	Mene, Tekel	C2
139. E	J. de Belder	Athene csoport	C2	193. E	Van der Zee	Sextázis	C2
140. E	Szepesváriné R. Mária:	Dal, bor, nő	C2	194. E	Dr. Boros Edit	Dürer emlékére	C2
141. A		Pergamoni oltár		195. E	Dr. Lippóczy Miklós	Apokalipszis	C2, C5
142. A		Zeus csoport	C2	196. E	Dr. Blum	Athene és Marsyas	C2
143. A		Krisztoforus lap	X3	197. E	Dr. Wolfgang Jensch	Ajtó, angyalokkal	C3, C5
144. E	Ebergényi Tibor	Oxfordi lap	P1	198. E	Dr. Markó Ida	Markó Károly	C2, C3
145. A		Lázár feltámasztása	X3	199. A	Gál Csanád	In memoriam Bach	C2, C3
146. A		Barokk	C2	200. E	Tóthpál István	Petőfi: Egy gondolat...	C2
147. E	André Gastmans	Kandúr, róka,		201. E	Ebergényi Tibor	Karinthy	C2
148. E	Dr. Katona Gábor	Pinocchio	C2	202. E	Alma Petz	Szabadságszobor, USAC2	
149. E	A. Rasdolsky	Pinocchio Marionett	C2	203. E	Dr. Scholz	Dermatologist	C2, C3
150. E	A. Rasdolsky	Szerelem 3000 -ben	C2	204. E	S. Schmidt	Indián - bélyeg	C2
151. E	A. Rasdolsky	Oxford	C2, C3	205. E	Dr. Pungs	Családi ház	C2, C3
152. E	Vértes Miklós	Paprikavirág	C2	206. E	Dr. Petzrik	Kártya	C2
153. A	P. F. 1983.	Virágornamentika	C3	207. A		Hubertus, szarvas	C2
154. A		Sci-fi	C2, C3	208. A	P. F. 1986.	Csobánolás	
155. A	P. F. 83. Katona Gábor	Cyrano: Holdutazás	C2	209. E	Dr. Enzo Pellai	Giorgione: A vihar	C2, C3
156. E	Dr. Turóczy Rozália	Ikon	C2	210. E	Dr. Katona Gábor	Esztergom	
157. E	Dr. M. Raum	Ezt neked!	X3	211. E	V. Haas	A zene	C2, C5
		Hajóorr-figura	C3	212. E	S. Choitz	Érem (Mercator)	C2, C3
		Jónás Ninivében	C2	213. E	Dr. Blum	Skizofrénia	C2
		Szent Kristóf	C2	214. E	Dr. Nechwatal	Az első Liszt karikatúra	C2
				215. E	W. Bruinj	Érem (Numizmatikus)	C2
				216. E	Dr. Lippóczy Miklós	In memoriam Liszt F.	C2, C3

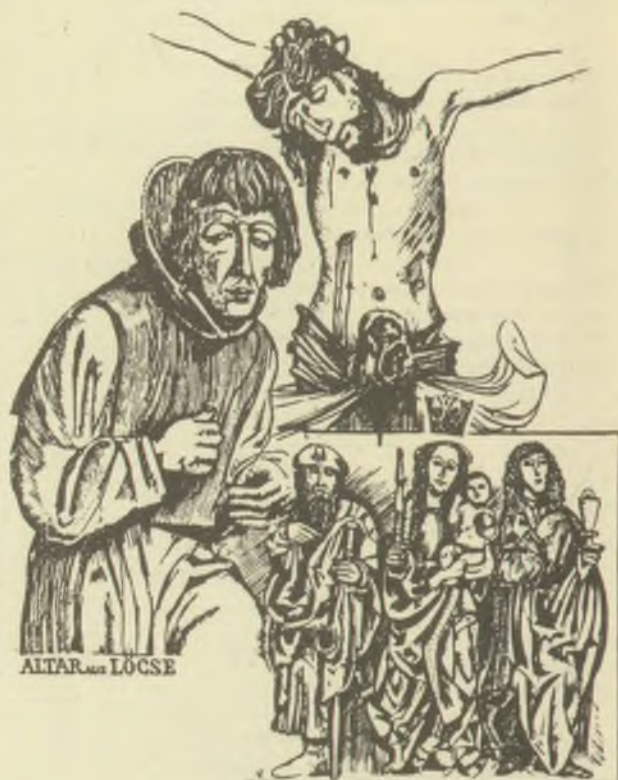
217. E	G. Meussgeier	Katona, XVII. sz.	C2, C3	255. E	Klaus Rödel	Szagrális és profán zene	C2, C5
218. E	Van der Zee	I. M. Frouktje Van der Zee	C3	256. A	P. F.	1989.Erdélyi felhívás	C2
219. E	Dr. Lippóczy Miklós	Noé a hordóban	C2	257. E	Prof Palmirani	Szent Sebestyén	C2
220. E	W. Feliers	Szt. Ferenc mada- raknak prédikál	C2	258. E	T. G.	Becker	OrfeuszC2, C5
221. E	Alma Petz	Salome	C2	259. E	G. Meussgeier	Sexlibris	C2
222. E	Dr. Boros Edit	Önarckép akttal (UI: Boros Edit)	C2	260. E	M. Micheletti	A lovag, halál és az ördög	C2
223. E	Krajcsy Tiborné	Th. Mann: „Erwählte”	C2	261. A		In memoriam R. Cs.	C2
224. E	T. Asikainen	Dániel az oroszlánok közt	C2, C3	262. E	Dr. Nagy B.	Szent Antal	C2, C5
224/b. E	Dr. Lippóczy Miklós			263. A	J. Burch	In memoriam Schilling	C2
225. E	Dr. F. Pot	A pincében	C2	264. E	Dr. Csányi István	Orvosi ex libris	C2
226. E	Dr. Muelmans	Bőrgyógyászat	C2	265. E	J. Uchida	Dzsingiz kán	C2
227. E	J. Watershoot	Egy faun délutánja	C2	266. E	Dr. Enzo Pellai	Mantegna: Madonna	C2
228. E	M. Watershoot	Az állatok farsangja	C2, C3	267. E	S. Schmidt	In memorian Gauguin	C3
229. E	M. Watershoot	Miauurjam	C3	268. E	Dr. Roland Freund	Orvos és a halál (Operáció)	C2
230. E	Zwiers	Éva teremtése	C2	269. A	P. F. 1990.	Niké	C2
231.		Hallelujah (szabad gr.)	C2	270. E	J. Jansen	Oberon	C2
		Farsang (szabad grafika)	C2	271. E	E. W. Feliers	Európa és a bika	C2
232. E	Dr. Enzo Pellai	Guttuso tiszteletére	C2, C3	272. E	Dr. Lippóczy Miklós	Európa csalogatja a bikát	C2
233. A	Bercsényi szakközépisk. Ajka			273. E	C. G. Haas	Don Quijote a báb- színházban	C2, C5
234. E	Kundermann Jenő	Nyugdíjas emléklap In memoriam Petőfi: Szeptember végén	C2	274. E	W. Bruijn	Apollo és Daphne	C2
235. E	J. Ha Hansen	Lőcsei oltár	C2	275. E	Dr. Pungs	Columbus	C2, C5
236. E	Dr. Scholtz	Csomajárás	C2	276. E	Tuulikki Hakkala	Rebecca	C2
237. E	Dr. Nechwatal	Siegfried	C2, C5	277. E	Dr. Blum	Alkoholisme	C2
238. E	M. Smitz	Karnevál	C2	278. E	Pim Zwiers	Bacchus	C2
239. E	J. Pavlik	„LA FEMME”	C2, C5	279. A	Bongers	In memoriam Nagy Imre	C2
240. E	S. Choitz	In memoriam Achtelstetter	C2	280. E	Dr. Katona Gábor	Boszorkányhajó	C2
241. E	G. Meussgeier	in memoriam Neumann	C2	281. A	P. F. 1991.	Egér, korona, egér- fogó	C2
242. E	L. Opatrwy	Noé	C2	282. E	S. Choitz	Weinbergi madonna	C2
243. E		Noé demizsonnal	C2	283. E	Szanka Rózsa	Buda, kapucnis fej	C2, C5
244. E	Luc van den Briele	Nő, kentaur	C2, C5	284. E	Zechai	Német egyesítés	C2, C5
245. E	Dr. Pungs	Kínai agyagkatonák	C2	285. E	Blekhuis	Guggoló Vénusz	C5
246. E	Dr. Wiese	Fortuna	C2	286. A		Christophorus lap	C2
247. E	Dr. Katona Gábor	Skandináv...	C2	287. A		Zwack Szeszgyár	C2
248. E	C. G. Haas	Régi magyar tánc	C2	288. AE	Apu	Gyerekrájk keretben	C2
249. E	M. Haas	Baba florentin kalappal	C3, C5	289. A		Pinakotéka	C2
250. E	Dr. Jensch	Ceylon	C2	290. E	Dr. Vida Klára		
251. E	J. de Belder	Nő rózsákkal	C2	291. A	Érettségi találkozóra	„Eszméim győzedel- me legyen emlék- jelem”	C2
252. E	Dr. Kőrösi Ilona	Justitia	C2				
253. E	E. Dünstl-Walter	Pas de deux	C2				
254. A	H. Blokland	Elliot illusztráció	C2				

Összeállította: Vén Zoltán és dr. Soós Imre

BERCSÉNYI MIKLÓS · IPARI SZAKMUNKÁSKÉPZŐ
· ALKA ·

Op. 233

ALTAR ALMA LÖCSE

EX LIBRIS JOHAN HA JANSEN

Op. 235

Op. 280

Op. 266

„Mohács az ex libriseken”

A beérkezett pályamunkák egyértelműen jelezték azokat a nehézségeket, amelyeket a műfaj támaszt az alkotókkal szemben. Az ex librisnek szimbolikus formában utalnia kell a könyv tulajdonosára, annak személyiségére anélkül, hogy túlságosan intim lenne. Arról sem szabad megfeledkeznie a grafikusnak, hogy egy könyvtárban különféle jellegű könyvek vannak, tehát nem köthető az irodalom egyetlen vállfájához sem túlságosan.

A legnehezebb feladatot természetesen a betűkép megalkotása jelentette, hiszen az ex librisen a betű fontos képelem, a kompozíció meghatározó része, amelynek ugyanakkor meg kell felelnie a betűírás követelményeinek is. Ez az a terület, ahol a tapasztalatok szerint a legszembeötlőbbek a hiányosságok. A témaválasztásban erősen dominálnak a gazdag történelmi és néprajzi hagyományok, nevezetesen a „mohácsi vész” és az itt élő horvátok és szerbek népművészete.

Az első helyezett *Bosnyák Mihály* viszont éppen a modern magyar grafika hagyományaiból merít, amikor oldott, szürrealisztikus rézkarcain különböző idő- és térsíkokat komponál egybe. Munkáit a kifinomult művesség, magas szakmai színvonal jellemzi.

Szigeti András a nemrég elhunyt neves mohácsi művész, *Kolbe Mihály* stílusjegyeit használja fel úgy,

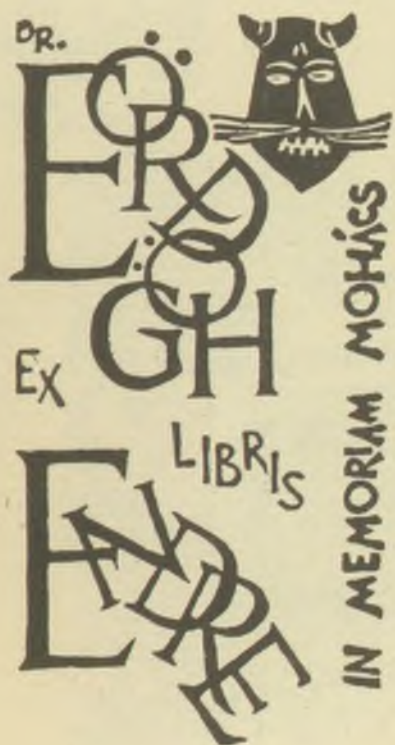
hogy egy jellegzetes természeti motívumot, a Dunát is felvillantja ex librisein.

Bari Katalin, *Csáki Beáta*, *Bogdán Zoltán* a magyar kisgrafika talán legvirágzóbb korszakában, a szecesszióban találtak támpontot munkájukhoz. Az erőteljes kontrasztokra, határozott kontúrokra, a pozitív-negatív elemek egymást kiegészítő játékára épülő kompozíciók a pályázat legsikeresebb darabjai közé tartoznak. Munkáikon a jellegzetes, Mohácsra utaló motívumok tömör, szimbolikus formában jelennek meg. Betűiket – éppen a szecesszió hagyományainak megfelelően – többnyire sikeresen illesztik a kompozíció egészébe.

Sajátos hangot képviselnek *Horváth Erzsébet* hangsúlyozottan egyedi, a finom rajzosságot érvényre juttató grafikái.

A pályázat eredményeképpen ismertté válhatnak azok az amatőr alkotók, akik nyilvánosságot kaptak a kiállítás, majd a munkáikat bemutató album révén. De talán még nagyobb a jelentősége annak a népszerűsítő munkának, amely nemcsak az ex librisre mint műfajra, hanem a grafikára mint az önkifejezés eszközére is ráirányítja az érdeklődők figyelmét.

Kovács Orsolya

Szökőcs Béla műanyagmetszete X6

Horváth Erzsébet műanyagmetszete X6

MŰHELY

Védő szavak az ál-exlibrisért

A. Vercammen túl szigorú az ál-exlibrisekről kialakított nézetében. (Kisgrafika 91/1. sz.). Drahos Istvának szokása volt, hogy barátait megajándékozta nekik metszett ex libriszel, persze előzetes hozzájárulásuk nélkül. Ezek nyilván nem voltak ál-exlibrisek. Metszett viszont félig ál-exlibriseket is pusztán keresztnévre vagy monogramra a megrendelő kívánsága szerint. A tulajdonos utólagos azonosítása ez esetben nehéz vagy lehetetlen. Metszett aztán egészen ál-exlibriseket MInekünk (A MI KÖNYVÜNK feliratú) vagy Xy-nak, vagy éppen Guliver számára. Ahogyan az ex-

libris megszabadult a könyvbefestés, könyvbenyomtatás, könyvberagasztás feltétlen kötelezettségétől és vált kötetlenebb műfajjá, úgy szaporodtak meg az exlibrisművész lehetőségei és egyben jogai is önmaga kifejezéséhez.

Azok az „ál-exlibrisek” azonban, amelyekre Vercammen valójában gondolt, már a műfaj kereteit rombolják szét, ezek ezért még csak ál-exlibriseknek sem tekinthetők.

Dr. Drahos István

Drahos István fametszetei X2

Gyűjtő keres megvételre ex libriseket és ex libris irodalmat. Elsősorban gyűjteményeket, duplumokat, magyart, illetve bármilyen minőségűt, főképpen régi művészek metszeteit, lapjait, teljes anyagát.

Cím: Olle Holden Junkergatan 37. S-12653 Hägersten.

A négy évszak, szőlős-boros ex libriseken

Az alábbiakban négy olyan könyvjegyet mutatunk be, melyek – bár egyenként is önálló mondanivalóval bírnak – összefüggenek egymással s a négy évszak jellegzetességeire utalva érzékeltetik a bor életútját a szőlő virágzásától a pincéig. Az 1990-ben készült fametszetek alkotója a Bécsben élő *Ella Goldschmidt* professzor-asszony, aki ebben az évben tölti be 70. életévét. A művésznő Bécsben született. Első ex librisét 1944-ben készítette. Alkotásjegyzéke 95 ex librist tartalmaz. Alkotójuk – immár nyugállományban – jelen-

leg is akvarell-tanfolyamokat vezet az érdeklődők számára.

A lapok tulajdonosát, *Alma Petz* osztrák gyűjtőt a magyar kisgrafikabarátok közül sokan ismerik, hiszen férjével együtt több honi találkozó résztvevője volt. Kiterjedt, magas színvonalú gyűjteményét a *KISGRAFIKA* 1983/3. számában ismertettük. Saját maga alkotta lapjait ugyancsak többször bemutattuk.

Dr. Soós Imre

HÍREK

Bedő Sándor munkáiból rendezett kiállítást ez év áprilisában a Zalaegerszegi Városi Hangverseny- és Kiállítóterem. A tárlatot *Kostyál László* művészettörténész nyitotta meg. Az ex libriseiről is jól ismert alkotóművész (lapjai sikerrel szerepeltek a legutóbbi torinói és pescarai pályázatokon) tárlatára invitáló meghívó két festményének a reprodukcióját is tartalmazza.

*

A gyulai Dürer Társaság és a Mogyoróssy Könyvtár március-áprilisban *Lajos Ferenc* művésztárgyunk gyűjteményéből mutatott be egy kiállítást. A tárlaton 28 ismert magyar alkotóművész kisgrafikáival találkozhattak az érdeklődők.

*

Ilyés István kolozsvári gyűjtőtársunk februárban rendezett egy reprezentatív kiállítást a Kolozsvár-Külső Református Egyházmegye Esperesi Hivatalában. A kiállításon 30 romániai exlibris-művész kisgrafikáit mutatták be. A kiállítási tájékoztatóhoz *Takács Gábor* írt bevezetőt.

*

Szarvas Ildikó és *Katona György*, Erdélyből áttelepült grafikusművészek (Nagygyimót, Kossuth u. 6. – 8551) ez év áprilisában közös kiállításon mutatkoztak be a Jókai Klubban. A tárlatot *Nagy T. Katalin* művészettörténész nyitotta meg.

*

A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége által adományozott Szakszervezeti Művészeti-Kulturális Díjat nyerte el *König Róbert* grafikusművész. Gratulálunk! A művész újabb, a május 1-jei díjátadást nem sokkal követő kiállítását a Tárogató Galériában *dr. Arató Antal* nyitotta meg.

*

Imre Lajos grafikai kiállítása május 11-én nyílt meg Budapesten, a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége székházában, az Előpatak utcai Adalbertinumban. A művész 88 fa- és linómetszetét és 10 lavírozott tusrajzát három héten át tekinthették meg a látogatók. A mintegy 40 lapot kitevő kisgrafikai alkotásjegyzékéből egy tucatnyi ex libris is szerepelt az Adalbertinum új kiállítótermében.

*

Gömör néprajzáról immár a 23. kötet jelent meg Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszékének kiadványsorozatában. Címe: *Mátyás király Gömörben*. A nagy király halálának fél-évezredes évfordulójára megjelentetett kiadvány a vidék néphagyományában élő mondáiból, anekdotáiból ad válogatást. A sorozat szerkesztője *Ujvári Zoltán* professzor bevezető tanulmánya és a közölt anyag

forrásaira vonatkozó jegyzetei teszik az olvasó számára tanulságossá ezt a gyűjteményt.

E lap olvasói joggal tehetik fel a kérdést, miért foglalkozik a KISGRAFIKA egy néprajzi kiadvány ismeretével? Megvalljuk, erre három okunk is van. Ugyanis a 144 oldal terjedelmű, ízléses kiállítású kötetet *Szilágyi Imre* debreceni grafikusművész lavírozott tusrajzai illusztrálják. A kisgrafika barátai által jól ismert művész munkásságát és a tusrajzokat *dr. Lenkey István* méltatja a kötetet záró tanulmányában. És ő tervezte meg tetszetős formáját a műnek, mely a Mozgáskorlátozottak PIREMON Kisvállalata nyomdaüzemében készült. (A nyomda neve néhány éve még teljesen ismeretlen volt előttünk. Azóta számos, szép kisgrafikai kiadványt bocsátott útjára, melyekkel lapunkban is örömmel foglalkoztunk.) Az említett hármas ok tehát: Szilágyi – dr. Lenkey – Piremon. A kötet Szerkesztőjének és a fenti Hármaknak elismeréssel gratulálunk!

*

Következő számunk tartalmából! Április 20–21-én került megrendezésre Pécsen és Mohácson a Duna menti országok grafikusművészeinek és exlibris-gyűjtőinek I. nemzetközi találkozója. Kisgrafikai életünk egyik jelentős eseményéről a következő számban tudósítunk. Ekkor számolunk be a Tapolca Város Önkormányzata és a Batsányi János Emlékbizottság által meghirdetett *Tapolca és környéke a kisgrafikákon* című országos pályázat eredményéről, a pályázathoz kapcsolódó kiállításról, s bemutatjuk *iff. Feszt László* kisgrafikáit.

Perei Zoltán fametszete X₁

Helyreigazítás

Előző számunk 12. oldalán hírt adtunk a németországi Kronach város Körzeti- és Autókönyvtárának pályázatáról, melyen a díjazottak között ifj. Feszt László és Nagy László Lázár grafikusművész is szerepelt. Sajnálatos tördelési hiba folytán a hír mellé Márton Lajos festőművész önarcképe került. Ugyanakkor ifj. Feszt László díjnyertes műve az 5. oldalon, a Márton Lajosról szóló cikk mellett található. A tévedésért a művészek, a cikkek szerzői és az olvasók szíves elnézését kérjük!

Korábbi kronachi hírünk kiegészítéseként bemutatjuk Nagy László Lázár díjazott fametszetét.

Nagy László Lázár fametszete X2

Fery Antal fametszete X2

Kékesi Antal linómetszete X3

SZEMLE

Az osztrák gyűjtők folyóirata, a MITTEILUNGEN DER Ö.E.G., számtalan tanújelét adta már felénk irányuló rokonszenvének. Ez abban is megmutatkozott, hogy az európai exlibris-folyóiratok közül ez a lap ismerteti a legrészletesebben a KISGRAFIKA legújabb számait, felhívja a figyelmet az azokban közölt s a külföldet is érintő cikkekre. Legújabb, 1991 márciusában megjelent számuk ismét megtisztelt bennünket figyelmével: az 1990-ben megjelent három lapszámunk részletes ismertetését közlik, utalva a fontosabb cikkek tartalmára is.

Figyelmességüket nem tudjuk viszonzni, mert lapunk tavaly óta lecsökkent terjedelme nem teszi lehetővé az előző évek gyakorlatát: valamennyi hozzánk beérkező exlibris-folyóirat tartalmának ismertetését. Arra azonban továbbra is vállalkozunk, hogy tájékoztassuk olvasóinkat minden olyan cikkről, közleményről, melyben magyar művészek említése történik, vagy egy-egy honfitársunk alkotását közlik. Reméljük, hogy ezek sorában osztrák barátaink lapja is szerepelni fog.

*

A jövőben rendezendő exlibris-kongresszusokról figyelemreméltó elgondolását fejtette ki egy nyílt levélben Ottmar Premstaller. A nálunk is jól ismert osztrák művész és gyűjtő annak az aggodalmának ad kifejezést, hogy a tavalyi mönchengladbachi kongresszus 400 résztvevője közül valószínűleg csak kevésnek lesz pénze, kedve és megfelelő egészségi állapota, hogy 1992-ben elutazzék Japánba, a Sapporóban rendezendő kongresszusra. Az európai gyűjtők számára ugyancsak nehezen elérhetőnek tartja az 1994-ben a Szovjetunióban és 1996-ban Kínában rendezendő nemzetközi exlibris-találkozókat. Mivel így csak 1998-ra remélhetünk egy közelebbi találkozóhelyszínt valahol Európában, Premstaller úr azt a gondolatot veti fel, hogy 1992 nyarán Pozsonyban kellene egy olyan exlibris-találkozót rendezni, melyen az európai gyűjtők összejönne, de amelynek nem lenne feladata, hogy versenyre keljen Sapporóval. Ezért a találkozó időpontját is úgy határoznák meg, hogy a két esemény időben ne ütközzék, így mindkettőn bárki résztvehet. A pozsonyi találkozó kárpótlást jelentene azoknak az európai gyűjtőnek, akik a lezárt határok s az ismert utazási korlátozások miatt eddig a kongresszusokon nem, vagy csak nagy nehézségek árán tudtak résztvenni. (A keleteurópai országok anyagi helyzetét ismerve gyanítjuk, nem sok állampolgár fog ezekből Sapporóba vagy Kínába repülni.)

A javaslat elhangzott, most az illetékesek döntését várjuk!

*

A Belgiumban megjelenő Graphia 110. számában Luc van den Briele emlékezik meg az 1990. szeptember 19-én elhunyt dr. Norbert Nechwatal exlibris-gyűjtő fogorvosról, aki éveken át volt a német exlibris-egyesület elnöke. Gyűjtői ízlését dicséri, hogy nevére számos, jól sikerült ex libris készült, melyek ma megbecsült darabjai az európai gyűjteményeknek. Ezek közül egyet a lap is közöl: Vén Zoltán finom humorral megalkotott rézkarcát, melyen becsukott ajtó látható, rajta az orvos névtáblája, a küszöbön a feleség virágcsokra. A rézkarc ugyan derűsebb alkalomra készült, de a cikkíró szerint a lapot a halálhír ismét időszerűvé teszi, hiszen a neves gyűjtő számára bezárult az élet kapuja. Neve azonban nem merül feledésbe, mert kisgrafikáin kívül emlékét három fontos publikációja is megőrzi: 1984-ben jelent meg tanulmánya Fingesten művészetéről, ezt négy év múlva követte a fogorvosok ex libriseiről összeállított könyve. Végül 1988-ban adta ki az ex librisek Wagner-ábrázolásairól készült tanulmányát. Dr. Nechwatal szívélyes kapcsolat fűzte több magyar gyűjtőhöz is, így távozásával értékes barátot veszítettünk el.

*

A dán gyűjtők folyóirata, a NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT most megjelent 179-180. számában az európai művészek monogram-lexikonáról olvashatunk. Ez a háromkötetes adatgyűjtemény több éven át tartó, aprólékos munka után 1983-ban látott napvilágot. A szerző, Klaus Witte ekkor megfogadta, hogy soha többé nem vállalkozik ilyen lélekölő feladatra. Azóta számos kiegészítő adatot kapott és saját kutatásai is bővítették az eredeti anyagot. Így most mégis elhatározta, hogy újból kiadja monogram-lexikonát, mely ezúttal már 5 kötetes lesz. Az első kötet 1991-ben, a DEG 100 éves jubileumára jelenik majd meg. A lexikon minél teljesebbé tétele érdekében Witte úr szívesen veszi az exlibris-művészekről szóló adatközlést.

Beküldendő: név, születési év, hó, nap (elhunyt művésztől az elhalálozás időpontja is), továbbá a műveken alkalmazott monogram rajza. Cím: Klaus Witte, D-4400 Münster, Gemenweg 69.

*

A Stockholmban megjelenő svéd exlibris-újság, az EXLIBRISCIRKULÄRET eddig még sohasem foglalkozott lapszemléjében folyóiratunkkal. Az 1991. évi márciusi számban megtört a jég: a KISGRAFIKA megváltozott külsejéről írnak, valamint arról, hogy szerintük a lap tükrözi az állam elnyert függetlenségét s ez képpen és szövegben egyaránt megnyilvánul.

KIADVÁNYOK

Bibliográfia Andruskó Károlyról

A 75 éves *Andruskó Károly* grafikusművészt egyedülálló ajándékkal köszöntötték honfitársai. A zentai Fermin dolgozóinak áldozatkészségéből a bácskai Becsén megjelent a munkásságáról tájékoztató bibliográfia. A *Kókai Sándor* által összeállított 162 oldalas kötet előszavát *Szloboda János* írta. A szerbhorvát és magyar nyelven közreadott méltatás arról a kapcsolatról szól, amellyel a művészt a háromnegyed évszázados életpályája szülővárosához, Zentához fűzi. Dokumentum-értékű a kötet következő fejezete is: ebben – ugyancsak két nyelven – maga Andruskó Károly vall fordulatokban gazdag életútjáról. Ezt követi a 154. oldal terjedelmű bibliográfia, melyhez hasonlóval eddig aligha találkozhattunk a kisgrafikai irodalomban.

A bibliográfia első fejezete a művész saját kiadványait tartalmazza. Ezek sora az 1967-ben kiadott s immár klasszikussá vált *Kubikusélet – baráberélet* című metszet-kötettel kezdődik és összesen 13 kiadvány adatait tartalmazza. A következő rész 226 saját nyomású minikönyv adatait dolgozza fel. Ez a kötettség világviszonylatban is figyelemreméltó teljesítmény! Ha egész élete során csak ezeket alkotja meg, hírnevének fennmaradását már így is biztosította volna.

A kisgrafika barátai számára bizonyára meglepetésként hat, hogy a jubileumi kiadvány Andruskót, mint jelentős festői életmű megalkotóját is bemutatja.

A kötet III. fejezete ugyanis 1558 tételben sorolja fel olajfestményeit. Ezek szinte kivétel nélkül tájképek s túlnyomórészt a hazai föld iránti szeretet képi megnyilatkozásai. További 95 tételt tesznek ki a művész közreműködésével készült kiadványok, nyomtatványok és mappák. Ezt követi 425 olyan katalógus stb. felsorolása, amelyek a művész egyéni tárlatainak vagy csoportos kiállításokon való részvételének a dokumentumai.

Az életmű kutatói számára a legfontosabb adatforrást a kötet befejező, VI. fejezete jelenti, mely 785 tételben sorolja fel mindazokat a tanulmányokat, újságcikkeket, melyek a jugoszláviai alkotóról otthon és külföldön megjelentek. Ezek között előkelő helyet foglalnak el a külföldi exlibris-folyóiratok. Természetes ugyanis, hogy az eddig mintegy 3800 ex librist alkotó Andruskó Károly munkásságával Európa valamennyi exlibris-újságja foglalkozik. Az is örömdetes tény, hogy e magyar nemzetiségű művésztől szóló irodalomgyűjteményben Jugoszlávia sajtója is nagy számban képviselve van.

Andruskó Károly bibliográfiája ékes dokumentuma egy olyan alkotóművész munkásságának, aki évtizedek óta e térség kultúrájának európaiságáért munkálkodik.

Dr. Soós Imre

RÉSUMÉ

Le célèbre artiste hongrois, *Zoltán Vén* fête en 1991 son 50ème anniversaire. A cette occasion l'essai du *dr. Imre Soós* fait connaître sa carrière artistique. L'auteur mentionne aussi les prix en nombre une douzaine, adjugés aux créations de l'artiste, bien connu en toute l'Europe. Nous publions pour la première fois la liste des créations de *Zoltán Vén*, d'après l'état du Mai 1991. Dans la liste en question – après le numéro d'Opus – la lettre „E” signifie les ex libris et „A” les gravures d'occasion. La troisième rubrique contient le non du propriétaire de l'ex libris, la suivante le texte ou la thème de la création. Dans la rubrique dernière se trouve la signification de la technique.

Dans la rubrique EXPOSITIONS *Antal Arató* écrit sur le concours et l'exposition de Mohács, nous y publions aussi l'opinion d'*Orsolya Kovács* sur même événement.

La rubrique ATELIER contient l'article du *dr. István Drahos* sur les pseudo-exlibris. *Dr. Imre Soós* fait connaître 4 ex libris de thème vin et raisin, créés par *Mme Ella Goldschmidt*.

Nous publions des nouvelles de la vie d'ex libris en Europe.

AZ EGYESÜLET SPONZORA – OUR SPONZOR

Vállalatunk több, mint 25 éves tapasztalattal rendelkezik a legkülönbözőbb áruk tárolásában, kezelésében és szállításában.

Feladatainkat az ország hét különböző vidékén telepített nagy befogadóképességű közraktárunkban kiváló infrastruktúra biztosításával üzemszerű körülmények között látjuk el. Minden közraktárunkban közúti és vasúti összeköttetéssel, Győr és Baja térségében kikötővel rendelkezünk. Korszerű anyagmozgató gépekkel biztonságosan sérülésmentesen és szakszerűen rakodunk, biztosítva ezzel a csomagolás és az áru védelmét.

Célunk, hogy ügyfeleink igényeit a legmagasabb színvonalon elégítsük ki. Meggyőződésünk, hogy munkája gazdaságos megszervezéséhez nélkülözhetetlen partnerei lesziünk.

az áruk mozgatása,
az áru biztonságos és szakszerű tárolása
(fedett és szabadtéri tárolóhelyeken)
áruküldemények kiváltása, feladása,
a továbbfuvarozáshoz szükséges fuvarozó eszköz megrendelése
fuvarozó eszköz esetenkénti soron kívüli biztosítása
nemzetközi fuvarozási és szállítmányozási tevékenység
vám és egyéb hatósági vizsgálatoknál szükséges közreműködés
az áru átcsomagolása, jelölése külön kívánság szerint
jegyzőkönyvek, konszignációk, fuvarlevelek, kimutatások készítése
konténertárolás (depo szolgáltatás)
konténerek rakodása és közúti szállítása
konténerek javítása
közraktári jegy kiállítása
egyéb szolgáltatások elvégzése

ÁTI KÖZRAKTÁROZÁSI VÁLLALAT

Budapest, VII., Wesselényi u. 4.
H-1368 Bp. Pf.: 215 _____
Telefon: 1422-796 _____
Telex: 22-6528 _____

Our company has got a more than a 25-year-experience in warehousing, manipulation and transport of the widest range of goods. There are seven warehouses of big capacity, with excellent infrastructure in Hungary in which the proper conditions are given. Each warehouse is accessible in road traffic and by rail, two of them—at Győr and Baja—even by water. Up-to-date handling equipment makes professional, safe loading possible, thus protecting both goods and packaging from any damage.

Our aim is to meet our partners' requirements on the highest level. We are convinced you can't get along without us when economically organizing your job

handling of goods
safe and professional warehousing of goods
(in roofed area and open-air)
clearance and dispatch of consignments,
ordering of transport vehicles being necessary to forwarding request
transport and forwarding in international relations
assistance with customs clearance and other controls of authorities
re-packing and marking of goods on special request
making damage reports, statements, drawing up packing lists
and freight bills warehousing of containers (depot service)
loading and transport of containers in road traffic
repairs of containers
issue of warehouse warrant
and other services.